

Museum for Architectural Drawing, Berlin – museo arkkitehtuuripiirustuksille

Tarja Nurmi, arkkitehti SAFA
arkkivahti@gmail.com

Berliinin Pfefferbergin panimoalue oli pitkään unohdettuna entisellä itäpuolella, Prenzlauer Bergissä. Sitä on 2000-luvulla kehittynyt kiinnostava ja monipuolinen paikka kulttuurille, kulinarismille ja kommunikaatiolle.

Yksi alueen vetonauloista on Aedes -arkkitehtuurigalleria ja sen ympärille kehitelty tapahtumat sekä kahvila. Aedes on Euroopan ensimmäinen tunnettu yksityinen galleria, ja sen perustaja *Kristin Feireiss* puolisoineen tuntevat "kaikki jotka arkkitehtuurissa ylipäättään ovat jotakin". Nyttemmin galleria on alkanut tuoda esille tekijöitä myös Etelä-Amerikasta, Lähi-Idästä ja Aasiasta.

Taiteilija *Olofur Eliasson*illa on Pfefferbergissä suuri ateljee, ja yksi alueen vanhoista tiilirakennuksista toimii ärhäkkänä ja raikkaana uuden sukupolven hostelina nimeltä Pfefferbett. Nämä ovat vasta osa kiinnostavan kokonaisuuden uusista toimijoista – ja lisää on tulossa.

Aedesin läsnäolo on houkutellut alueelle arkkitehtuuriin liittyvän uuden museon. Sen takana ovat moskovalaiset arkkitehdit ja alkuperäisiin arkkitehtuuripiirustuksiin keskittynyt ja niitä kokoelmiinsa hankkiva säätiö *Tchoban Foundation*. Erilaisten taustatahojen rahoittama säätiö on rakennuttanut Pfefferbergiin *SPEECH-arkkitehtien* suunnitteleman museorakennuksen, joka on kuin kylkiäisenä vanhan asuinrakennuksen palomuurissa. Se tulee myöhemmin saamaan keskustelukumppanikseen toisen vastaavanlaisen kylkiäisen, jonka julkisivujen materiaalina tulee olemaan lasi. Nämä molemmat uudisrakennukset sijait-

Trustees of Sir John Soane's Museum

- 1 Giovanni Battista Piranesin alkuperäisiä teoksia on esillä museon näyttelyssä.
- 2 Museon sijainti Berliinin Pfefferbergin panimoalueen kaupunkirakenteessa.
- 3 Betonisissa julkisivuissa joka kerroksella on oma aiheensa, yksi muistuttaa vanhan kirjan hieman roso-reunaisia lehtiä. Julkisivuissa toistuvat vanhat käsin piirretyt arkkitehtuuripiirustukset.

2

Roland Halbe

4

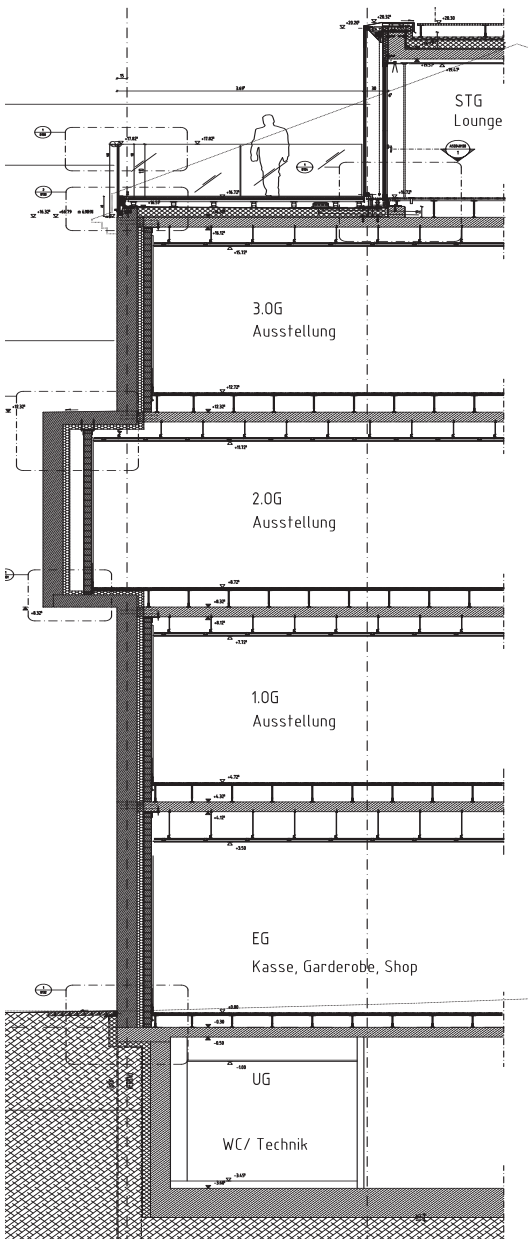
Roland Halbe

5

Patricia Parinejad

6

8

sevat alueen siinä osassa, jossa aikanaan oli toinen portti panimoalueelle.

Säätiön perustaja on arkkitehti *Sergei Tchoban*. Hänellä on yhdessä *Sergei Kutznetsovin* kanssa toimisto nimeltä *SPEECH Tchoban & Kuznetsov*. Toimisto on vastannut uuden museorakennuksen suunnittelusta, ja sillä on oma haarakonttorinsa Berliinissä.

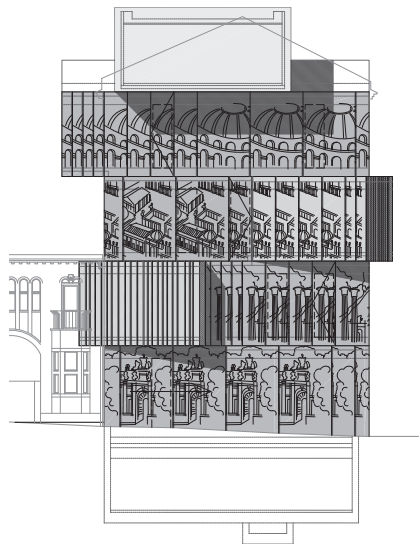
Betonia - kantavasti

Museorakennuksella on tiukka ja kompakti jalanjälki. Katutasossa on sisään-tulo- ja kirjastotila, sen päällä kahdessa kerroksessa pienet galleriasalit sekä ylimmässä kerroksessa lähes kokonaan lasinen toimisto aputiloineen ja kaksine terasseineen. Vertikaaliyhteydet eli portaikko ja hissi ovat kiinni naapuritalossa ja muodostavat lähes kokonaan läpinäkyvän nivelen umpinaisten museotilojen ja lasisen yläkerran väliin. Talolla on kolme kiinnostavaa julkisivua.

Prenzlauer Bergille tyypillistä on suunnitteluvaiheessa ollut se, että asukkaiden oma yhdistys tai organisaatio on kriittisenä seu-

7

9

4 Julkisivujen kuvioaihe on toteutettu komposiitimuovisilla muoteilla.

5 Pääjulkisivu Teutoburger Platzilta.

6 Museo iltavalaistuksessa.

7 Julkisivujen muuttotyö ja rauditus käynnissä.

8 Kantavan betonisen ulkokuoren takana on Foam-glass-eriste. Sisäseinät on muurattu kalkkihiekkaharkkoista ja pinnoitettu sisärappauksella.

9 Pääjulkisivu piirroskuvioineen.

rannut projektia ja ottanut siihen napakasti kantaa. Rakennuksen massoittelu ja julkisivujen "koristelu" sanotaan nyt seurustelemaan ympäröivien noin sata vuotta vanhempien kaupunkitalojen muoto- ja ornamenttimaailman kanssa.

Museon ulkoseinät ovat betoniseiniä, joiden nimenomainen, vedenkestävä uloin kerros on se kantava, rakenneterästä sisältävä osa. Pak-suhkon betoniseinän takana on eristekerros ja sisimpänä kalkkihiekkaharkkomuuraus sekä sisätilojen viimeistely.

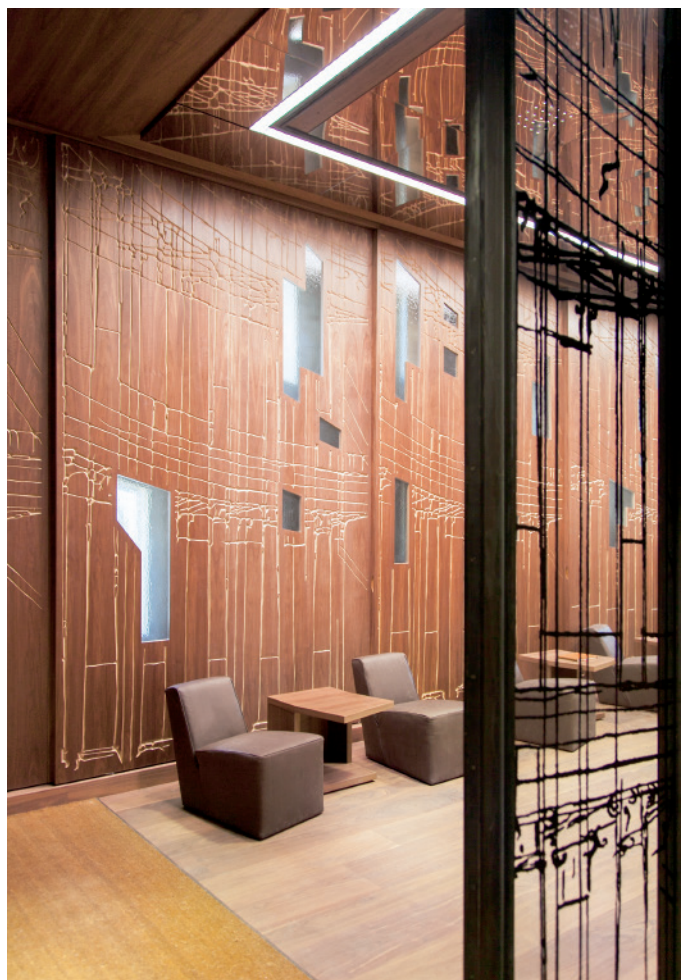
Julkisivujen kuvioaihe on toteutettu komposiittimuovisin muotein, joissa yksi osa-aines on silikonin. "Reseptin" sanotaan olevan salainen, mutta tekniikka on tuottanut erinomaista jälkeä. Muottien muoto on "koverrettu" tietokoneavusteisesti ja julkisivujen viimeistely on tehty paikalla. Sisään-tulo- ja kirjastotilan puolella ulkoseinän alimman kerroksen kuviointia vastaava kuviointi on koverrettu sisustuksen puupintoihin käsin.

Sisäänkäynti tapahtuu Teutoburger Platz-nimisen puiston puolelta kadulta ja erottuu

katujulkisivussa sisennyksenä. Umpinaisissa betonipinnoissa näkyy kiinnostavan muotoisia luokkuja, jotka ovat itse asiassa tekniikkaa ja paloturvallisuutta varten. Sisäänkäyntioiviseinä on kauniisti työstetty punaruskeaa puuta, museon näyttelyteksti on aina sisääntulosyvennyksen lasiseinässä.

Museo on omistettu alkuperäisille arkkitehtuuripiirustuksille, joita säätiöllä on omissa kokoelmissaan. Tchoban itse arvostaa käsin piirrettyjä luonnoksia ja ajatteli nuorempana myös kirjankuvittajan uraa. Arkkitehtuuri voitti, mutta Tchoban piirtää ahkerasti edelleen.

Kahdessa kerroksessa sijaitsevat galleriatilat on suunniteltu ja mitoitettu optimaaliseksi nimenomaan piirrosten tarkastelua varten. Johtuen julkisivujen "erkerimäisyydestä" ovat galleriakerrokset keskenään erilaiset, ja seinien värejä voidaan muuttaa erilaisia näyttelyjä varten. Galleriat ovat tyystin päivänvalottomia ja niiden olosuhteet on optimoitu arvokkaita alkuperäispiirroksia ajatellen. Museossa on jo ollut esillä *Giovanni Battista Piranesin* alkuperäisiä teoksia, joista on myös julkaistu kirja.

Patricia Parinejad

10

Roland Halbe

Roland Halbe

11

Museo on jo tehnyt yhteistyötä Sir John Soanen ainutlaatuisen museon kanssa Lontoossa.

Neljäs, arkistokerros on suljettu yleisöltä ja se on myös umpinainen. Museon ylin, lasinen kerros on suunniteltu niin, että se voisi yhtä hyvin olla pieni ja yllellinen asunto. Säätiön kuraattori sekä työskentelee että tapaa täällä asiantuntijoita. Kiireisiä rupeamia varten on saniteettitiloissa myös suihku. Puiston puolella on kaunis, myös lasiseinäinen keittiö. Kylpyhuone-wc:n saniteettikalusteet ovat Tchobanin suunnittelemaa mallistoa. Myöskin lasiseinäisestä kylpyhuoneesta on hieno näkymä Pfefferbergin panimoalueelle ja kattomaisemaan sekä Berliinin taivaalle.

Rakennus sopii napakasti Pfefferbergin kirjajaan mutta mielenkiintoiseen kokonaisuuteen ja tulee ymmärrettävämmäksi saadessaan itseään vastapäätä nyt suunnitteluvaiheessa olevan uudisrakennuksen. Museorakennus on selvästikin tehty kestäväksi ja korkeatasoiseksi; tummansävyisessä mutta myös osin transparentissa portaikossa on arvokkaita pronssisia kaiteita ja yksityiskohtia. Porrashuoneen umpinaisemmassa betoniseinässä panimoalueen puolelle on myös pieniä, ns. Kirkkoikkunalasin peittämiä valoaukkoja.

Kun on nähnyt lukuisia hyvin minimalistisia betonirakennuksia, on tämä erikoismuseo

hauska poikkeus – vain puulla verhoiltu kirjasto- ja vastaanottotila panivat hieman ihmettelemään, nimenomaan julkisivun koristeaiheen toiston takia. Sisään tultaessa oikealle sijoitettu kirjastohyllyt lasiovineen sekä arvokkaine kirjoineen ovat jo sinänsä ”ornamentti” – nyt huomio kiinnittyy rakennuksen sisällön kanalta myös toisarvoiseen.

Museon toiminta-ajatus saa miettimään, olisiko Arkkitehtuurimuseomme upeasta piirustusaineistosta mahdollista laatia kansainvälistä, jo Aedesin tuntevaa valveutunutta arkkitehtuuriyleisöä palveleva erikoisnäyttely Pfefferbergiin.

Faktaa:

Julkisivun uloin kuori on vedenkestävää betonia ja muodostaa rakennuksen kantavan rungon. Sen sisäpuolella on Foamglass-eriste. Sisäseinät on muurattu kalkkikiiekkaharkoista ja pinnoitettu sisärappauksella. Harkot ja rappaus tasapainottavat ulkoseinän kosteutta.

Ulkoseinien pigmentointia tutkittiin testikappalein ja rakennuspaikalle pystytettiin luonnollista kokoa oleva testikappale. Muitakin rakennuksen osia testattiin paikalla ennen varsinaista rakennustyötä.

Julkisivuun ”printattiin” reliefi. Historiallisia arkkitehtuuripiirroksia siirrettiin kuvioaiheina

10 Kirjasto- ja vastaanottotilan seinissä toistuu julkisivujen kuviointi.

11 Ylimmästä kerroksesta avautuu näkymät vihreään puistoon.

12 Pääjulkisivu Christinenstrasse - Teutoburger Platzille.

12

13, 14 Porrashuoneiden betoniset seinäpinnat ovat parasta puhdasvalulaatua (sicht beton).

15 Arkkitehtuuripiirustusten näyttelytiloja.

16 Museon eri kerrosten pohjapiirustukset alhaalta ylöspäin.

Roland Halbe

13

käyttämällä struktuurimatriiseja. Julkisivu on paikalla valettua pigmentoitua betonia. Yksi valituista piirrosaiheista on fragmentti Tchobanin kokoelmien ensimmäisestä hankinnasta.

Piirrokset digitalisoitiin, järjestettiin ja muokattiin graafisesti. Sen jälkeen ne siirrettiin CNC-leikkurin avulla alustalle, joka toimi prototyyppinä. Tämän avulla otettiin nestemäiset komposiittimuoviset muotit.

Betoniraudituksen asentamisen jälkeen pigmentoitu betoni valettiin runkoon aseteltujen matriisien ja muottien väliin, minkä jälkeen rakennuksen näkyvät julkisivut hahmottuivat. Joka kerroksella on oma aiheensa, yksi muistuttaa vanhan kirjan hieman rosoireunaisia lehtiä. Valun jälkeen tehtiin koloihin paikkaukset samanvärisestä kuitusementistä. Maantasokerroksessa on kuvioaiheen linjoja noudattelevia pieniä paksun lasin peittämiä valoaukkoja.

Julkisivut ja porrashuoneen seinät ovat laatua SB4. Työmaan aikana suojattiin koko rakennus kaikilta mahdollisista sään aiheuttamista ongelmilta niin hyvin kuin käytännössä on mahdollista; varsinainen rakennustyö suoritettiin mahdollisimman suotuisissa sääolosuhteissa.

Museum for Architectural Drawing, Berlin

The Pfefferberg brewery area in Berlin has in the 2000s developed into a fascinating and diverse place for culture, culinary pursuits and communication. One of the attractions of the area is the Aedes Architecture Forum and its café, along with the events created around the Forum.

The presence of Aedes has attracted a new architecture-related museum to the area. The forces behind the Museum include Moscow-based architects and the Tchoban Foundation, which specialises in and collects original architectural drawings. The Foundation, which receives funding from various sources, is the developer of the Museum building built in Pfefferberg, and the designers of the building are SPEECH Architects.

The footprint of the Museum building is narrow and compact. The street level of the building houses an entrance lobby and a library. The two floors above contain small gallery halls and the top floor is taken by an almost completely glass-structured office with various auxiliary rooms and two terraces. The vertical connections, i.e. the staircase and the lift, are anchored to the adjacent building and create an almost fully transparent joint between the solid museum floors and the glass construc-

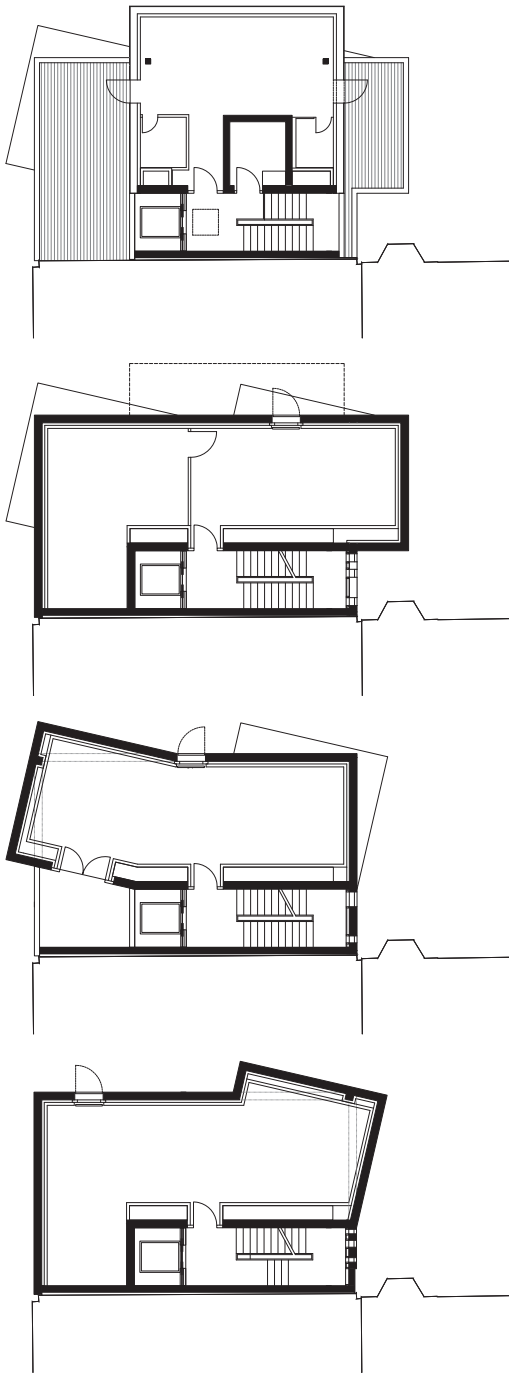
tion of the top floor. The building boasts three exciting façades.

The external walls of the museum are concrete walls that feature a load-bearing top layer with a steel infill. An insulation layer comes behind the rather thick concrete wall and the construction is on the inside completed with a built calcium silicate block wall and interior finishing.

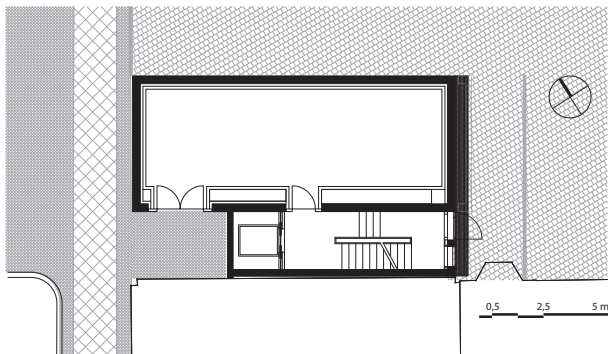
The patterned motif of the façades has been implemented using formwork made from composite plastic material. The patterns have been "carved" on the forms in a computer-aided process and the finishing of the façades has been carried out on the site. On the side of the lobby and the library, the wooden interior surfaces have been carved manually to repeat the pattern of the external wall on the bottom floor.

The building fits snugly in the diverse, but fascinating entity of Pfefferberg and will become more comprehensible once the new building opposite, which is now at design stage, is completed. The Museum building has been built to last according to principles of high quality.

Roland Halbe

14

16

Roland Halbe

15